

Síðsøga

Óli Jacobsen

KJØLBRO VAR EIN MEGNARMAÐUR

Sjómannadagin tann 22. august verður lögð fram bók um Jógvan F. Kjølbroy. Her verður dentur lagdur á at svara spurningin: Hvør og hvussu var Kjølbroy?

Tey flestu munnu hava hoyrt um Kjølbroy. Tey meira tilkomnu minnst hann eisini, hóast tað eru nær 50 ár, síðan hann doyði í 1967. Tey eru tó ikki so mong, sum vita nóg um mannin. Hjá teimum flestu stendur hann sum fremsti vinnulívsmaður í 20. øld. Hann átti skip og virkir, veruliga »átti« hann Klaksvíkina nær 50 ár, síðan hann doyði í 1967. Tey eru tó ikki so mong, sum vita nóg um mannin. Hjá teimum flestu stendur hann sum fremsti vinnulívsmaður í 20. øld. Hann átti skip og virkir, veruliga »átti« hann Klaksvíkina nær 50 ár, síðan hann doyði í 1967.

Tað er skrivað nokk so fitt um hansara vinnuliga virksemi, men Kjølbroy var nóg meira enn tað. Abbassynir hansara, Finn Kjølbroy, Anders Harboe Ree og Jóannes Kjølbroy, settu sær fyrri at fáa bók skrivaða, sum skuldi lýsa abban, sum hann var. Bókin skuldi ikki vera nógur glansmynd. Hon skuldi geva eina so rætta mynd av abbanum, sum tað bar til.

Nú er so bókin liðug, og hon verður lögð fram í Ósáskúlanum í Klaksvík sjómannadagin, 22. august kl. 15, har tað eisini verður møguligt at keypa signeraðu bókina fyrri serprís.

Bókin er 500 síður og hevur 180 myndir. Hon gevur í meira enn 30 kapitlum eina nágreiniliga lýsing av øllum tættum í lívinum hjá Kjølbroy.

Byrjað verður við at greiða frá Klaksvík um ta tíðina, tá ið Kjølbroy varð føddur í 1887. Tá var tað havnarmaðurin, Johan Christian Djurhuus, kallaður faktorin, sum var drívmeigin í menningini av Klaksvík.

Tann ungi Jógvan Fredrik Joensen var frá barn dómi av »dømdur« at verða útróðrarmaður og kanska jarðareigari, men tað hevði hann ongan hug til.

Yrkisleiðin byrjar

Tískil tók hann annað jólakvøld í 1902 mót til sín og fór at biðja faktorin um arbeiði. Hetta var játtað honum. Hann kom at arbeiða í út-handlinum á Biskupstøð, har leiðarin var tann 5 ár eldri Karin. Tey funnu saman og giftust í 1909.

Tá tók Kjølbroy yvir og fekk lön í mun til umsetningin. Hetta gekk so mikið væl, at hann í 1913 saman við bróðrinum, Dáva, keypti fyrsta skipið, Soli Deo Gloria. Í 1915, fyrri júst 100 árum síðan, gjørdi Kjølbroy seg heilt leysan av faktorinum, og fór at handla fyrri egnu rokning.

Síðan gekk tað slag í slag, fyrirtøkan vaks og vaks. Frá at Klaksvíkin var eftirbátur í mun til restina av landinum viðvíkjandi sluppum og seinni við at seta motor í tær, kom bygdin skjótt í fremstu røð.

Í bókini eru skattatøl, sum vísa gongina í inntøkunum hjá fyrirtøkum og skattgjaldarum annars í Klaksvík. Tað varð skjótt, at Kjølbroy gjørdist millum teir fremstu.

Kjølbroy saman við konuni, Karin, sum var hansara fremsti samstarvsfelagi í fyrirtøkuni

Fekk trolaradriftina at bera til

Byrjanin til skipasøguna hjá Kjølbroy er sera áhugaverd. Tá ið hann og Dávur ætlaðu at keypa Soli Deo Gloria, høvdu teir tørv á einum láni uppá 3.000 krónur. Tá ið Føroya Banki noktaði at fígga, legði kendi framburðsmaðurin, Jens í Dali, peningin út. Áhugavert er tað eisini, at Thomas J. Petersen, sýslumaðurin í Klaksvík, pápi Thorstein Petersen, gav eisini eitt íkast. Hetta kom seinni at verða nýtt politiskt millum Kjølbroy og Thorstein!

Kjølbroy kom at keypa nóg skip, sum øll eru umrødd. Hann var framskygdur og var tann, sum fyrsti fekk trolaradriftina at bera til í Føroyum. RoynDIR høvdu verið gjørdar við trolarum, men tær vóru allar farnar fyrri bakka.

Men í 1933 keypti Kjølbroy saman við Christiani Holm Jacobsen tann fyrsta Skálaberg. Aftaná kríggj vóru teir báðir eisini undangongumenn við nútímansgerð av trolaraflotanum. Kjølbroy við at byggja Sjúrdarberg, har tann stóri munurin var, at maskinan nú nýtti olju í staðin fyrri kol. Og so hevði Sjúrdarberg sum fyrsta skip í Føroyum nakað so fantastiskt sum radara!

Fyrirtøkan, sum í dag eitur JFK trol, er framhald av hesi søgu. Tí kann sigast at Kjølbroy byrjaði hetta virki, sum nú hevur vart í meira

enn 80 ár.

Kjølbroy eigur eisini sín part av útróðrar-søguni. Her vísti hann eisini sítt framskygni. Meðan aðrir lögdu minni dent á útróðurin, keypti Kjølbroy ein stóran útróðrarflota, sum til tíðir var eitt munandi íkast, ikki bert til fyrirtøkuna, men eisini til útróðarmenn og samfelagið sum heild.

Eisini fremst í fiskavirking

Ein natúrligur partur av reiðaravirkinum var eisini fiskavirking á landi. Her var Kjølbroy eisini millum teir fremstu sum við fiskaturking. Men hann vildi eisini ganga nýggjar leiðir. Aftan á kríggj bygdi hann hermetikk-virki, sum var ein nýhugsan tá. Tá ið tíðin við køliskápum og frystarum kanska var farin frá hermetikki, kom Kósavirkið, sum tá mundi vera fremsta flakavirki í landinum. Hetta stóra arbeiðsplássid er framvegis partur av JFK-samtakinum.

Hanna: Ein av keldunum

Við so nógvum vinnuligum virksemi var tað natúrligt, at Kjølbroy eisini fekk sær handlar. Hann hevði nóg fólk í arbeiði, og keyptu tey frá honum, gav hetta eisini inntøkur til fyrirtøkuna. Eitt skifti var lönin goldin í egnum

pengum hjá Kjølbroy, og teir kundu bert brúkast í hansara handlum. Tað var eisini skjótt, at stórt sæð alt, sum tørvaði í einum húsarhaldi, kundi fáast frá Kjølbroy. Her var eisini nýtt nútímans marknaðarføring sum avsláttarmerki.

Tað eru nógvar keldur, sum hava givið íkast til bókina, og ikki minst til partin um handilsvirkið, har tað ikki er so nóg tilfar.

Tað var tað í tókum tíma, at tosað varð við fleiri av hesum keldum. Ein teirra var Hanna Sørensen, f. Heinesen, ættað úr Klaksvík. Hon var fyrst í klædnahandlinum, og síðan varð hon arbeiðsgenta heima hjá Kjølbroy. Hon mintist væl til og dugdi væl at greiða frá.

Hanna andaðist tann 9. august, so hon náddi júst ikki at síggja bókina, har hon eigur sítt íkast. Hon gevur eina jaliga mynd av Kjølbroy-hjúninum.

Tí kann tað vera hóskaði til minnis um Honnu at endurgeva ein part av tí, har hon er kelda:

»Hanna Sørensen, f. Heinesen, stóð eina tíð í Toystovuni hjá Kjølbroy. Hon var 15 ára gomul, tá ið hon byrjaði. Pápi hennara var gingin burtur við Ekliptiku árið fyrri. Karin Kjølbroy kom til mammu Honnu at spyrja, um Hanna kundi koma at arbeiða í klædnahandlinum á Biskupsstøð. Tað er neyvan ivi um, at hetta var hátturin hjá Karini at hjálpa hesum heimi, har pápin var farin.

Klædnahandilin var í erva, og mathandilin, har Niels Vang var leiðari, helt til í neðra. Í klædnahandlinum var nóg at gera, fimm kvinnur arbeiddu har. Ingibjörg Mørkøre var leiðari. Hon var ættað av Eiði og kom sum ung í toystovuna, har Karin sjálf stílaði fyrri. Ingibjörg var seinni leiðari, til nýggja klædnabúðin kom í 1955. Seinni fór hon til Havnar, har hon var við at stovna Línubúðina. Hon var granni hjá Kjølbroy og vinkona Karinar alt lívið.

»Her var alt møguligt at fáa av klæðum, skóm og enntá kosmetikk. Tað var ikki so nógva staðni at fara, um klæði skuldu keypast. Jens Klæmint Isaksen hevði eitt sindur av klædnavørnum og Mikal Jacobsen somuleiðis. Hetta var undir kríggjum, so allar vørur komu úr Bretlandi. Hetta vóru fin klæði, ikki minst meturvørurnar, sum vóru av besta kamgarn. Nóg varð selt av meturvørnum, tí flestu klæðir vórðu heima-seymað. Nóg var frakkar, undirklæðir og ikki minst keppar. Nógvir eingilskir trolaramenn komu til Klaksvíkar, og teir keyptu ofta eitt og annað. Um prís- og lønarleguna kann eg minnst, at eg keypti mær